5. Vgl. Samenvatting no. 7, arrest in de gevoegde zaken 5, 7 en 13 tot en met 24-66, Jurisprudentie, Deel XIII, blz. 307.

In de zaak 30-66 :

FIRMA KURT A. BECHER,

gevestigd te Bremen,

vertegenwoordigd door de procuratiehouder H. Pinkpank,

verzoekster,

bijgestaan door Mrs. W. Mielke en K. Schäfer, advocaten te Hamburg,

domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij Mr. G. Reuter, advocaat, kantoor houdende aldaar, 7, avenue de l'Arsénal,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

verweerster,

ten deze vertegenwoordigd door Mr. C. D. Ehlermann, juridisch adviseur van de Juridische Dienst van de Commissie van de Europese Gemeenschappen,

domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij M. Manzanares, secretaris van de Juridische Dienst voornoemd, gevestigd aldaar, 2, place de Metz,

betreffende een vordering tot vergoeding van schaden en interessen ingevolge artikel 215, alinea 2, van het Verdrag tot oprichting van de E.E.G.,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt :

R. Lecourt, President,
A.M. Donner, Kamerpresident, Rechter-Rapporteur,
A. Trabucchi, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, Rechters,
Advocaat-Generaal : J. Gand,
Griffier : A. Van Houtte,

het volgende

ARREST

TEN AANZIEN VAN DE FEITEN EN HET RECHT

I — Overzicht van de feiten

Overwegende, dat de aan het geding ten grondslag liggende feiten kunnen worden samengevat als volgt :

Verzoekster is een Duitse graanimportfirma; zij importeert met name geregeld maïs uit Frankrijk in de Bondsrepubliek. Sedert 31 juli 1962 geschiedt deze invoer op grondslag van 's Raads Verordening no. 19, houdende de geleidelijke totstandbrenging van een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen.

Ter egalisering van de prijzen in de handel tussen de Lid-Staten is in die verordening bepaald, dat een staat, op welks territoir waren worden ingevoerd, daarop een heffing toepast ten bedrage van het verschil tussen de telkens door de Commissie vastgestelde franco-grensprijs van het uitvoerende land en de door het invoerende land vastgestelde drempelprijs. Wanneer de prijs franco-grens ten minste gelijk is aan de drempelprijs, wordt de heffing op nihil bepaald.

In Duitsland worden de heffingspercentages per ton berekend door de aldaar gevestigde Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel (hierna te noemen EVSt) en in haar gebouwen geafficheerd. De voor de invoer van granen nodige vergunningen worden door de EVSt op aanvraag verstrekt.

In artikel 2, alinea 1, van 's Raads Verordening no. 31-63 is de mogelijkheid voorzien het heffingspercentage bij invoer van maïs uit Frankrijk vooraf te doen vaststellen. De EVSt is dan gehouden tot toepassing van het percentage dat op de dag van aanvraag der vergunning geldt.

Op 1 oktober 1963 maakte de EVSt door aanplakking in haar gebouwen voor maïs uit Frankrijk een heffingspercentage groot nihil bekend.

Nog dezelfde dag diende verzoekster bij de EVSt twee afzonderlijke aanvragen in ter verkrijging van vergunningen voor de invoer van Franse maïs in januari 1964 met verzoek het heffingspercentage tevoren op nihil vast te stellen. In totaal werden er op 1 oktober voor de maand januari 1964 vergunningen voor de invoer van 126 000 ton aangevraagd.

Eveneens op 1 oktober werden door verzoekster drie contracten tot aankoop van Franse maïs afgesloten.

Bij beschikking van 3 oktober 1963 weigerde de EVSt bedoelde invoervergunningen met een beroep op een door de Duitse Regering op 1 oktober genomen vrijwaringsmaatregel als bedoeld in artikel 22, alinea 1, van Verordening no. 19, op grond waarvan de afgifte van invoervergunningen voorshands werd stopgezet.

Verzoekster kwam tegen deze weigering in beroep bij het Verwaltungsgericht te Frankfurt (rol no. II/2-815/64), dat de beschikking van de EVSt bij arrest van 20 maart 1964 (rol no. II/2-914/63) onwettig verklaarde.

Bij beschikking van 3 oktober 1963 machtigde de Commissie, die reeds ingaande 2 oktober 1963 een nieuwe prijs franco-grens had vastgesteld, de Duitse Regering de op 1 oktober ingevolge artikel 22, alinea 2, van Verordening no. 19 te harer kennis gebrachte vrijwaringsmaatregelen tot 4 oktober te handhaven.

Het Hof van Justitie heeft bij in de zaken 106 en 107-63 gewezen arrest d.d. 1 juli 1965 de beschikking der Commissie d.d. 3 oktober onwettig en nietig verklaard.

Verzoekster heeft uitvoering gegeven aan zeven der door haar op 1 oktober 1963 afgesloten contracten en de gekochte maïs deels ingevoerd tegen betaling van het op de dag van invoer geldende heffingspercentage, deels — als transito-goed — naar het buitenland verkocht; de ingevolge een ander contract gekochte maïs werd tegen dagkoers en met terugbetaling van het verschil tussen dagprijs en aankoopprijs door de leverancier teruggenomen en de vijf overige contracten zijn tegen betaling van schadeloosstelling geannuleerd.

Op 7 december 1966 wendde verzoekster zich tot het Hof van Justitie ter bekoming van vergoeding van schaden en interessen;

II — Conclusies van partijen

Overwegende dat verzoekster heeft geconcludeerd voor eis dat het den Hove behage :

„1. verweerster te veroordelen om aan verzoekster te betalen het bedrag van DM 1 268 567 met interessen à 4 % vanaf de indiening van het beroep;
2. verweerster in de kosten te veroordelen;"

dat verzoekster heeft geconcludeerd voor repliek, dat het den Hove behage :

„1. de Commissie te veroordelen om aan verzoekster te betalen DM 1 265 221,01 benevens de moratoire interessen à 4 % vanaf de indiening van het beroep;
2. verweerster in de kosten te veroordelen;"

Overwegende dat verweerster heeft geconcludeerd dat het den Hove behage :

„— het beroep ongegrond te verklaren en
— verzoekster in de kosten van het geding te verwijzen;"

III — Middelen van partijen

Overwegende dat *verzoekster* stelt, dat de Commissie haar door de beschikking van 3 oktober 1963, welke door het Hof onwettig werd verklaard, schade heeft toegebracht, welke ingevolge artikel 215 van het Verdrag moet worden vergoed;

dat zij ter bekoming dier vergoeding gedwongen is een rechtsvordering in te stellen en dat de Commissie blijkens het feit, dat andere Duitse importeurs te dier zake reeds een groot aantal gedingen aanhangig maakten, niet bereid is vrijwillig aan haar verzoek om vergoeding van schaden en interessen te voldoen;

A — *Het onwettig optreden der Commissie*

Overwegende, dat nu het Hof bij arrest van 1 juli 1965 heeft vastgesteld, dat de beschikking van 3 oktober 1963 onwettig is, volgens verzoekster vaststaat dat de Commissie zich in de uitoefening van haar taak aan onwettig optreden heeft schuldig gemaakt;

dat de Commissie de vrijwaringsmaatregel van de Bondsrepubliek Duitsland niet had mogen handhaven;

dat zij had moeten besluiten een einde te maken aan de door de Bondsrepubliek bevolen belemmering van de invoer van maïs;

Overwegende dat verzoekster stelt, dat de Commissie haar ambtelijke verplichtingen heeft geschonden ten opzichte van de 27 Duitse importeurs, die invoervergunningen hebben aangevraagd en derhalve ook jegens verzoekster;

dat de Commissie door ten onrechte de vrijwaringsmaatregel te handhaven niet alleen artikel 22, doch ook artikel 18, § 1, van Verordening no. 19 heeft geschonden;

dat deze normen mede strekken tot bescherming van handelsbelangen;

dat, waar in Verordening no. 19 aan de importeurs de verplichting wordt opgelegd van verleende invoervergunningen ook gebruik te maken en te dier zake waarborgsommen te storten, de importeurs tegenover de hieruit voortvloeiende aanmerkelijke risico's recht moeten hebben op strikte naleving van eenmaal aanvaarde rechtsregelen en op handhaving der daarop berustende prijsvaststellingen;

dat de Commissie derhalve voormelde verplichting tot het nemen van een juiste en regelmatige beslissing jegens verzoekster heeft verzaakt;

Overwegende, dat volgens verzoekster deze onwettige beschikking der Commissie het gevolg is van een dienstfout harer leden of ambtenaren, die immers alvorens de vrijwaringsmaatregel goed te keuren geen nauwkeurig en zorgvuldig onderzoek naar de feiten hebben ingesteld, ten einde na te gaan of de in artikel 22 van Verordening no. 19 gestelde voorwaarden wel in ieder opzicht waren vervuld;

dat de omstandigheden in casu de Commissie tot bijzonder nauwgezet onderzoek aanleiding hadden moeten geven;

dat de Commissie bij wijziging van de marktprijs in een uitvoerende staat verplicht is terstond nieuwe prijzen franco-grens vast te stellen, doch dat het juridisch ontoelaatbaar is dezelve achteraf te wijzigen;

dat de importeur er zowel bij voordelige als bij onvoordelige prijzen zeker van moet kunnen zijn, dat zij juist zijn vastgesteld en een definitief karakter dragen;

dat de beschikkingen der Commissie d.d. 20 en 27 september 1963, waarin zij zich van vaststelling van een prijs franco-grens onthield, geenszins op een vergissing berusten, doch geheel op de werkelijke marktsituatie waren afgestemd;

dat de Commissie bij haar onderzoek inzake een vrijwaringsmaatregel waarmede kennelijk een zelfde effect werd beoogd als van een nieuwe vaststelling van de prijs franco-grens met terugwerkende kracht te verwachten ware geweest, zich bijzonder argwanend had moeten betonen en er op bedacht had moeten zijn, dat de maatregel mogelijk een onrechtmatig karakter droeg;

dat naar de feiten en naar de marktsituatie geen nauwkeurig onderzoek is ingesteld, zoals wel blijkt uit de geheel algemeen gehouden overwegingen welke aan de beschikking van 3 oktober 1963 ten grondslag zijn gelegd;

dat wanneer de Commissie zich erop beroept, dat het haar niet mogelijk was op zeer korte termijn een nauwkeurig onderzoek te doen instellen — ondanks het feit, dat zij door zeer bekwame ambtenaren wordt bijgestaan en over de modernste technische apparatuur beschikt — zij daarmede toegeeft, dat haar administratie gebrekkig is georganiseerd, hetgeen op zichzelf reeds voldoende grond oplevert om haar aansprakelijk te stellen;

dat volgens verzoekster voorts de preambule van de beschikking van 3 oktober 1963 de veronderstelling wettigt, dat ook de Commissie het intreden van de onvoorziene gevolgen harer op zichzelf juiste beschikking van 27 september, waarin zij zich van vaststelling van een prijs franco-grens onthield, heeft willen verhinderen, hetgeen haar al evenzeer aansprakelijk doet zijn;

Overwegende dat *verweerster* zich erop beroept, dat aan twee voorwaarden, welke haars inziens moeten zijn vervuld, wil van een recht op schadevergoeding sprake zijn, niet is voldaan;

a) De aard van de geschonden rechtsregel

dat volgens het in de zaken 9 en 12-60 (Vloeberghs) ontwikkelde en vooral aan het Duitse en Italiaanse recht ontleende publiekrechtelijke aan-

sprakelijkheidsbeginsel van schadevergoeding slechts sprake kan zijn wanneer de geschonden bepaling bestemd is om de belangen van betrokkene te beschermen;

dat de op de Commissie rustende verplichting tot controle van de wettigheid van vrijwaringsmaatregelen niet in het belang van verzoekster in het leven is geroepen, doch in het collectieve belang, dat een goede gang van zaken in de gemeenschappelijke organisatie der graanmarkten verzekerd zij;

dat verweerster met een beroep op de analogie tussen artikel 22 enerzijds en de artikelen 44, lid 4, derde alinea, 73, lid 2, van het Verdrag, de artikelen 4, alinea 2 en 8, lid 2, alinea 2, van Verordening no. 19 en artikel 3, lid 3, sub a), alinea 2, van Verordening no. 16-64 anderzijds betoogt, dat al deze bepalingen dezelfde strekking hebben als die welke toekomt aan de in artikel 169 van het Verdrag omschreven bevoegdheid tot controle van de wettigheid van het door de Lid-Staten gevoerde beleid;

dat voor zoveel de beweerde schending van artikel 18 van Verordening no. 19 betreft, het daar voorziene verbod tot de Lid-Staten is gericht en niet tot de instellingen van de Gemeenschap, zodat bedoelde schending door de Commissie slechts indirect kan worden begaan, namelijk doordien zij de ingevolge artikel 22 op haar rustende controlerende taak — welke zoals door verweerster is betoogd, niet in het belang van de handel is voorzien — niet vervult;

dat, meer in het algemeen gesproken, artikel 18, lid 1, niet tot bescherming van de belangen van de importeurs bestemd is, aangezien het beginsel van het vrije verkeer van goederen in het belang van de Gemeenschap als geheel en niet met het oog op de bijzondere belangen van de handel is opgesteld;

dat deze argumenten niet worden ontzenuwd door te zeggen, dat artikel 18 dan van zijn „self-executing" karakter zou worden beroofd, hetgeen met 's Hofs jurisprudentie in strijd ware, immers de bevoegdheid om wegens schending van een rechtsregel nietigverklaring ener handeling te vorderen impliceert niet zonder meer, dat men ook gerechtigd is schadevergoeding te vorderen;

dat verweerster zich voorts beroept op de aan het recht der Lid-Staten gemeenschappelijke rechtsbeginselen en met name op het Duitse en Italiaanse recht op het stuk van aansprakelijkheid van de openbare dienst;

Overwegende dat *verzoekster* heeft doen zeggen voor repliek :

— dat nu het Hof in zijn arrest van 1 juli 1965 heeft uitgesproken dat de onwettige beschikking de 27 betrokken importeurs rechtstreeks en individueel heeft getroffen, daarmede tevens vaststaat, dat de bepalingen van artikel 22 mede dienen ter waarborging van verzoeksters belangen;
— dat het uit artikel 215, alinea a, voortvloeiende recht op schadevergoeding onlosmakelijk verbonden is aan het in artikel 173, alinea 2, voorziene recht van beroep, zoals blijkt uit de conclusie van de Advocaat-Generaal in de zaak 25-65 alsook uit het in de zaken 9 en 12-60 gewezen arrest;

— dat het vrije verkeer van goederen, in Verordening no. 19 bedoeld, niet slechts in het algemeen belang der Lid-Staten in het leven werd geroepen, doch dat particulieren — justitiabelen in de zin van de gemeenschappelijke marktorganisatie — rechten bezitten en rechtsbescherming genieten in dezelfde mate waarin hun verplichtingen worden opgelegd (men zie het arrest in de zaak 26-62);

b) De fout

Overwegende dat *verweerster* betoogt, dat de subjectieve voorwaarde waaraan moet zijn voldaan, wil de openbare dienst aansprakelijk kunnen worden gesteld — te weten het begaan zijn van een fout — in casu niet is vervuld;

dat het Hof in zijn jurisprudentie betreffende artikel 40 van het E.G.K.S.-Verdrag heeft geoordeeld, dat een op zichzelf onwettige gedraging een aansprakelijkheidsactie nog niet rechtvaardigt, aangezien bovendien van een fout sprake moet zijn (arresten 23-59, Feram; 14, 16, 17, 20, 24, 26 en 27-60 en 1-61, Meroni; 19-60, Fives-Lille-Cail; 33-59, Chasse; 46 en 47-59, Meroni; 29-63, Providence; conclusies van de Advocaten-Generaal in de zaken Feram, Vloeberghs, Chasse en Plaumann - 25-62);

dat de beantwoording der vraag, of van een dienstfout sprake is en in hoeverre een dienstfout moet zijn begaan, wil men aanspraak op schadevergoeding kunnen maken, afhangt van de aard der overheidsverrichtingen en van de omstandigheden, waaronder zij hebben plaatsgehad;

dat verweerster in dit verband betoogt:

— dat zij artikel 22 van Verordening no. 19 in dien zin heeft verstaan, dat ernstige verstoringen van de markt als gevolg van invoer, die de in artikel 39 van het Verdrag gestelde doeleinden in gevaar kunnen brengen, zich voordoen wanneer het gevaar bestaat, dat door invoer de prijs tot het niveau van de drempelprijs daalt, zodat de betrokken instanties aanmerkelijke hoeveelheden graan van binnenlandse herkomst moeten kopen; dat deze uitlegging steun vindt zowel in de conclusies van de Advocaat-Generaal als ook in 's Hofs arrest in de gevoegde zaken 106 en 107-63 (Töpfer), terwijl er ook wanneer deze uitlegging onjuist mocht zijn niettemin van een fout geen sprake zou zijn; dat volgens de Duitse doctrine de uitlegging van een voorschrift slechts een fout oplevert, wanneer zij de zin van de duidelijke, bepaalde en volstrekt ondubbelzinnige bewoordingen geweld aandoet en in strijd is met de constante rechtspraak van een in hoogste ressort rechtsprekend college: komt men met betrekking tot bepalingen, die niet in allen dele duidelijk zijn of aan welker betekenis kan worden getwijfeld na nauwgezet onderzoek tot een juridisch houdbare opvatting, dan is latere afwijzing dier opvatting voldoende om haar alsnog aan een fout toe te schrijven; dat het Hof in het arrest 13-60 (Meroni) van een zelfde standpunt blijk gaf;

— dat toepassing van artikel 22 van Verordening no. 19 wordt bemoeilijkt doordat de beschikking binnen vier werkdagen, gerekend vanaf de kennisgeving der vrijwaringsmaatregelen, moet worden genomen — ter-

mijn binnen welke de Lid-Staten moeten worden geraadpleegd, de goedkeuring van verschillende diensten van de Commissie moet worden verkregen en de Commissie een collegiale beschikking moet nemen, welke aan de betrokken staat dient te worden betekend — ; dat aan zulk een maatregel welke trouwens wel steeds „à l'improviste" moet worden genomen, niet dezelfde eisen mogen worden gesteld als aan gewone maatregelen; dat derhalve alleen bepaalde ernstige fouten tot aansprakelijkheid van de openbare dienst kunnen leiden;

— dat verweerster zich wederom op de reeds in de gevoegde zaken 106 en 107-63 (Töpfer) aangevoerde argumenten beroept ten betoge, dat haar beleid juridisch te verdedigen is geweest en dat zij het er voor mocht houden, dat de Duitse markt door ernstige verstoringen als hiervoor bedoeld werd bedreigd;

— dat de aan haar beschikking ten grondslag gelegde overwegingen niet vreemd aan de doelstelling van artikel 22 kunnen worden geacht;

— dat zij eveneens ontkent, dat de Duitse Regering met het nemen van vrijwaringsmaatregelen beoogde een gelijk bedrag te ontvangen als door haar had kunnen zijn geheven indien vaststelling van de prijs franco-grens met terugwerkende kracht mogelijk ware geweest; dat de chronologische volgorde van de gebeurtenissen van 1 oktober 1963 genoegzaam bewijst, dat zulks niet het geval was (men zie de conclusie in de zaken 106 - 107-63);

— dat niet slechts de Commissie van oordeel is geweest, dat de voorwaarden, waaronder tot toepassing van artikel 22 mag worden overgegaan, waren vervuld, aangezien de regering van de Bondsrepubliek en de vertegenwoordigers van de Lid-Staten in het Comité van Beheer dezelfde opvatting huldigden, zodat men de Commissie niet kan verwijten zodanig onachtzaam te zijn opgetreden, dat te haren aanzien van een dienstfout kan worden gesproken;

— dat zij er, nu het Hof niettemin heeft geoordeeld, dat zij in de uitoefening van haar taak is tekort geschoten, op wijst, dat zij naar luid van bedoeld artikel 22 jegens de Lid-Staat slechts een controlerende taak heeft te vervullen; dat zij ter zake van de uitoefening dezer controlerende bevoegdheden publiekrechtelijk alleen aansprakelijk kan worden gesteld, wanneer sprake is van een „ernstige fout" [1], zoals ook door de Advocaten-Generaal herhaaldelijk werd betoogd; dat blijkens vorenstaand betoog zodanige ernstige fout aan verweerster niet kan worden verweten;

Overwegende dat *verzoekster* heeft doen zeggen voor repliek :

— dat zij niet weet of verweerster voor 3 oktober 1963 kennis heeft gedragen van de feiten waarop zij zich thans beroept, verzoekster ontkent zulks en verzoekt om overlegging van alle desbetreffende stukken;

— dat uit 's Hofs arrest van 1 juli 1965 ondubbelzinnig blijkt, dat verweersters stelling betreffende de ingewikkelde aard der verrichtingen,

1 — Frans : „faute lourde".

welke aan de door haar te nemen beschikking zouden moeten voorafgaan, onjuist is;

— dat verweerster er zich niet op mag beroepen, dat haar slechts een korte termijn werd toegekend, nu zij ook deze korte termijn niet geheel heeft benut;

— voor zoveel betreft verweersters stelling, dat haar overtuiging nopens een dreigende ernstige verstoring als bedoeld in artikel 22 economisch gezien op goede gronden berustte en het gedetailleerde betoog, door haar ten bewijze dier stelling ontwikkeld : dat het Hof bij arrest van 1 juli 1965 de — duidelijk onjuiste — conclusies van de Commissie heeft verworpen;

— dat verweerster, krachtens haar eigen verantwoordelijkheid geroepen tot oordelen over de wettigheid van een vrijwaringsmaatregel, zich niet mag beperken tot een beroep op de rechtsopvatting van de Lid-Staat welks beleid zij juist heeft te controleren;

— dat het Comité van Beheer, dat, wanneer het door de Commissie wordt geraadpleegd, namens de Lid-Staten optreedt, haar niet van een uitsluitend op haar rustende verantwoordelijkheid kan ontheffen;

— dat er geen gemeenschappelijk rechtsbeginsel bestaat, volgens hetwelk bij lichte onachtzaamheid van administratiefrechtelijke aansprakelijkheid geen sprake zou zijn; dat zodanig beginsel in ieder geval naar Duits recht niet bestaat; dat verweerster zich hier ten onrechte beroept op 's Hofs jurisprudentie, waarin het alleen gaat om een door de controlerende organen van de Hoge Autoriteit gepleegd verzuim, terwijl de Commissie zich in casu niet slechts van ingrijpen onthield, doch de Duitse vrijwaringsmaatregel met zoveel woorden heeft goedgekeurd;

B — *De oorzakelijkheid*

Overwegende, dat partijen zich nauwelijks nader hebben uitgelaten over het clausule verband tussen de gestelde fout en de beweerdelijk geleden schade;

dat *verzoekster* stelt, dat indien de Commissie de vrijwaringsmaatregel had opgeheven — opheffing, waartoe zij verplicht was — zij, verzoekster, zonder betaling van heffing tot de beoogde invoer had kunnen overgaan; dat nu het Hof van Justitie in het arrest van 1 juli 1965 met zoveel woorden heeft vastgesteld, dat de betrokken Duitse importeurs rechtstreeks en individueel door de beschikking zijn benadeeld, met zekerheid van een oorzakelijk verband tussen de door de Commissie begane dienstfout — bestaande in onwettig optreden — en de door verzoekster geleden schade mag worden gesproken;

Overwegende dat *verweerster* op met de oorzakelijkheid verband houdende vragen niet nader is ingegaan en er zich toe heeft beperkt een beleidsfout te ontkennen, daarbij de nadruk leggende op de beperkte aard harer controlerende bevoegdheden;

C — *Samenloop van vergoedingsverplichtingen*

Overwegende dat *verzoekster* stelt dat de Commissie en de door haar voor de bevoegde Duitse rechter gedaagde Duitse instantie ten deze hoofdelijk aansprakelijk zijn;

dat de aansprakelijkheid der Commissie niet wordt uitgesloten door de omstandigheid dat ook de Duitse autoriteiten ten deze aansprakelijk zijn;

D — *Het bedrag der schade*

Overwegende dat *verzoekster* stelt op 1 oktober 1963 voor de in haar beroepschrift omschreven hoeveelheden maïs twee invoervergunningen voor de maand januari 1964 te hebben aangevraagd en — in de verwachting dat haar de gevraagde vergunningen zouden worden verleend — de mede in het beroepschrift omschreven hoeveelheden maïs te hebben aangekocht;

dat zij door de weigering dier vergunningen — als gevolg van de door de Bondsregering genomen en door de Commissie gehandhaafde vrijwaringsmaatregel — de hierna gespecificeerde aanzienlijke schade heeft geleden;

I — a) de wegens ontbinding van sommige contracten betaalde schadeloosstelling,

b) bij de uitvoering van andere contracten geleden verliezen (damnum emergens),

II — winstderving als gevolg van de niet-afgifte der gevraagde vergunningen (lucrum cessans);

Overwegende dat *verweerster* de juistheid der overgelegde berekeningen betwist;

dat verweerster in hoofdzaak op twee punten de nadruk heeft gelegd :

a) Voor zoveel betreft de door verzoekster *geleden verliezen :* verzoekster heeft de schade, voortgevloeid uit op 1 oktober 1963 gesloten koopcontracten, aan zichzelf te wijten; de buitengewoon grote hoeveelheid maïs, waarvoor op 1 oktober 1963 invoervergunningen werden aangevraagd, wees er ongetwijfeld op, dat de importeurs die dag wisten, dat er in het heffingsstelsel een belangrijke bres was geslagen; verzoekster is lichtvaardig tewerk gegaan door desondanks zonder te wachten totdat op haar aanvraag gunstig zou zijn beschikt koopcontracten af te sluiten dan wel door dezelve af te sluiten zonder zich de mogelijkheid van ontbinding voor te behouden voor het geval dat de nog niet afgegeven vergunningen alsnog zouden worden geweigerd. Zij behoorde te weten, dat een situatie zoals die zich op 1 oktober 1963 voordeed wel tot het nemen van vrijwaringsmaatregelen moest leiden; derhalve zal zij zelve — op grond van een door haarzelf begane fout — de verliezen moeten dragen welke van de ontbinding c.q. uitvoering van op 1 oktober 1963 gesloten koopovereenkomsten het gevolg zijn geweest. Verweerster herinnert in dit verband aan het arrest 3-65 (Espérance-Longdoz) en de conclusies in de gevoegde zaken 9 en 12-60

(Vloeberghs) en 19-60, 21-60, 2-61 en 3-61 (Fives-Lille-Cail). Zij merkt voorts op, dat er in ieder geval aanleiding bestaat tot het vermoeden, dat verzoekster zich onjuist heeft gedragen door op 1 oktober na 14.15 uur aankoopcontracten af te sluiten, op een tijdstip derhalve waarop de EVSt een waarschuwing had gepubliceerd, inhoudende dat de eerder aangekondigde heffing was ingetrokken;

Overwegende dat *verzoekster* heeft doen zeggen voor repliek, dat zij geen enkele reden had de juistheid van de door de EVSt geafficheerde mededeling in twijfel te trekken; dat een heffing groot nihil geheel met de bestaande toestand in overeenstemming was; dat wanneer de Commissie beweert, dat verzoekster met vrijwaringsmaatregelen rekening had moeten houden, zulks zou betekenen dat verzoekster van onwettig optreden door de Duitse autoriteiten én door de Commissie, bij voorbaat kennis zou moeten dragen;

dat verzoekster bovendien betoogt haar contracten vóór 14.15 uur op 1 oktober 1963 te hebben afgesloten; dat zij meent dat de bewijslast ten deze op de Commissie rust; dat zij voorts stelt, dat de EVSt per telex alle importeurs die invoervergunningen hadden aangevraagd van de inhoud van de nieuwe mededeling op de hoogte had moeten stellen;

b) In de tweede plaats brengt verweerster de gederfde winst ter sprake. Zij beroept zich op het volgens haar aan het recht der Lid-Staten gemene aansprakelijkheidsbeginsel, volgens hetwelk geen schadevergoeding kan worden geëist ter zake van verlies van voordelen welke door de geldende rechtsorde worden afgekeurd. Aangezien Verordening no. 19 ten doel heeft het prijsverschil tussen het uitvoerende land en het land van invoer te egaliseren (men zie de artikelen 2, 3 en 10 alsook de vijfde en negende overweging van de considerans) is invoer tegen een heffing groot nihil van granen, welke in het uitvoerende land kunnen worden aangekocht tegen een prijs die duidelijk lager is dan de drempelprijs van het land van invoer met de beginselen van bedoelde verordening niet verenigbaar. Te minder valt zulks met de bedoelde beginselen te rijmen, wanneer de importeurs uit deze situatie een voordeel trekken van 26,33 of van 23,41 DM/t; zodanige voordelen gaan immers de door Verordening no. 19 als normaal beschouwde marge, namelijk die welke bij vaststelling van de drempelprijzen ingevolge artikel 4 in aanmerking moet worden genomen (in Duitsland 3 DM/t), verre te boven.

Verzoeksters zouden dehalve hoogstens over de werkelijke invoer een bedrag van 3 DM/t ter vergoeding van gederfde winst kunnen vorderen, terwijl voor zoveel invoer achterwege bleef slechts een fractie van dat bedrag in aanmerking zou kunnen worden genomen.

Verzoekster heeft in haar conclusie van repliek betwist, dat een beginsel als door verweerster ingeroepen — en dat volgens haar aan het recht der Lid-Staten gemeen is — bestaat;

dat haars inziens in casu geen sprake is van een verlies van voordelen, welke door de wet worden afgekeurd;

dat de beschikkingen van de Commissie betreffende de franco-grensprijs rechtens bindend zijn; dat de beschikking van 27 september 1963, waarin de Commissie geen franco-grensprijs vaststelde, nimmer is ingetrokken; dat verzoekster derhalve gerechtigd was om van deze — geheel aan de werkelijkheid beantwoordende — beschikking uit te gaan zonder dat het er toe doet, dat de uit de beschikking voortvloeiende heffing voor haar voordelig was;

dat voordeel, verkregen met strikte eerbiediging van alle wettelijke bepalingen, wettig blijft óók wanneer het abnormaal groot is; dat van een handelsmarge van 3 DM als door verweerster bedoeld geen sprake kan zijn in verband met het beginsel der vrije markteconomie; dat er trouwens geen systeem van van overheidswege opgelegde prijzen bestaat;

Overwegende dat *verweerster* in haar conclusie van dupliek stelt in casu de beginselen welke aan 's Hofs arrest van 14 juli 1967 ten grondslag lagen, toepasselijk te achten; dat de onderhavige zaak alleen een afwijkend karakter draagt voor zoveel sprake is van een vierde soort schade, verband houdende met de verkoop als transito-goed van een deel der door verzoekster op 1 oktober 1963 gekochte maïs;

dat de Commissie meent, dat deze schade moet worden behandeld op dezelfde wijze als de hiervoor in de tweede plaats genoemde, nu de door verkoop als transito-goed geleden schade gelijk kan worden gesteld met schade, geleden doordien voor de ontbinding der koopovereenkomsten rouwkoopsommen moesten worden betaald, terwijl voorts de in het arrest van 14 juli 1967 vervatte overwegingen betreffende de tweede schadegroep (met name voor zoveel betreft de gederfde winst) ook op de vierde groep van toepassing zijn;

IV — De procesvoering

Overwegende dat het Hof, gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal in zijn conclusie, heeft besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan;

dat partijen zijn gehoord ter terechtzitting van 18 oktober 1967;

dat de Advocaat-Generaal ter terechtzitting van 7 november 1967 zijn conclusie heeft genomen;

TEN AANZIEN VAN HET RECHT

Overwegende dat verzoekster het Hof heeft gevraagd om de Gemeenschap op grond van artikel 215 van het Verdrag te veroordelen tot vergoeding van schaden, welke zij stelt te hebben geleden als gevolg van de beschikking der Commissie d.d. 3 oktober 1963, „houdende machtiging van de Bondsrepubliek Duitsland om de vrijwaringsmaatregelen betreffende de invoer van maïs, gierst en sorghum te handhaven";

dat de Commissie door deze beschikking — welke door 's Hofs arrest d.d. 1 juli 1965 in de gevoegde zaken 106 en 107-63 werd vernietigd — op grond van artikel 22, lid 2, alinea 3, van 's Raads Verordening no. 19 de door de Bondsrepubliek Duitsland genomen vrijwaringsmaatregelen — bestaande in opschorting van de afgifte van invoercertificaten voor maïs, sorghum, gierst en andere produkten als bedoeld in artikel 1, alinea d, tegen een heffing groot nihil met ingang van 1 oktober 1963 —, tot 4 oktober 1963 in stand heeft gelaten;

dat nu verzoekster op 1 oktober 1963 invoercertificaten voor de maand januari 1964 had aangevraagd en in de verwachting dat haar bedoelde certificaten zouden worden verstrekt, bepaalde hoeveelheden maïs had gekocht, zij de Commissie gehouden acht tot vergoeding der door haar geleden schade, enerzijds bestaande in vergoedingen wegens rouwkoop en verliezen, geleden als gevolg van invoer op ongunstiger voorwaarden en anderzijds uit winstderving als gevolg van de onmogelijkheid de granen tegen een heffingspercentage groot nihil in te voeren;

Overwegende dat verzoekster de Commissie verwijt artikel 22 van Verordening no. 19 onjuist te hebben toegepast;

dat een juiste toepassing tot intrekking en niet tot handhaving van de Duitse vrijwaringsmaatregel had moeten leiden, zodat aan dezelve geen uitvoering zou zijn gegeven zo zij al niet geheel ongedaan zou zijn gemaakt;

dat verweerster hiertegenover betoogt, dat zij voor het door haar gevoerde beleid niet aansprakelijk kan worden gesteld, omdat het enerzijds geen dienstfout heeft opgeleverd en anderzijds de beweerdelijk geschonden rechtsregel niet bestemd was om belangen als die van verzoekster te dienen;

Overwegende dat gevolgen en strekking van de litigieuze beschikking d.d. 3 oktober 1963 moeten worden beoordeeld in het raam van de gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen, waarbij met name dient te worden gelet op de uitvoeringsbeschikking der Commissie van 27 september 1963, tegen welker gevolgen de beschikking van 3 oktober de Duitse markt in bescherming wilde nemen;

dat in 's Raads Verordening no. 19 voor de sector granen een stelsel in het leven is geroepen van intra-communautaire heffingen ter grootte van het verschil tussen de prijzen in de uitvoerende en in de invoerende Lid-Staat, ten einde te verhinderen, dat zich op het marktgebied van een Lid-Staat met hogere prijzen als gevolg van invoer uit een land met lagere prijzen verstoringen zouden voordoen;

dat de heffing derhalve is vastgesteld op de grondslag van het verschil tussen de prijs van een uit de uitvoerende Lid-Staat herkomstig produkt bij levering franco-grens invoerende Lid-Staat (zoals die door de Commissie volgens artikel 26 van bedoelde verordening wordt vastgesteld op basis van de prijzen op de meest representatieve markten van de uitvoerende Lid-Staat) enerzijds en de drempelprijs van de invoerende Lid-Staat (zoals die jaarlijks volgens de procedure en de maatstaven van artikel 4 dier verordening wordt vastgesteld) anderzijds;

dat derhalve wanneer de door de Commissie voor de uitvoerende Lid-Staat vastgestelde prijs franco-grens ten minste gelijk is aan de drempelprijs van de invoerende staat de heffing op nihil wordt bepaald;

Overwegende dat de Commissie, onvoldoende op de hoogte met het prijsniveau voor de nieuwe Franse oogst, blijkens de considerans van de beschikking van 3 oktober 1963 in haar beschikking van 27 september 1963 met invloed van deze prijzen op de prijsvorming op de Franse markt geen rekening had gehouden, immers alleen is afgegaan op de prijs van maïs, sorghum en gierst van de oude Franse oogst bij levering franco-Duitse grens, welke hoger was dan de door de Bondsrepubliek Duitsland vastgestelde drempelprijs;

dat derhalve in genoemde beschikking van 27 september 1963 geen prijs franco-grens voor deze produkten was vastgesteld en dat zulks op 1 oktober 1963 voor invoer uit Frankrijk in de Bondsrepubliek Duitsland leidde tot een heffing groot nihil;

dat nadat Verordening no. 31-63 van de Raad het mogelijk had gemaakt om met ingang van 1 oktober heffingen voor maïs tevoren vast te stellen op het bedrag, geldende op de dag van aanvraag der invoercertificaten betreffende uiterlijk drie maanden nadien in te voeren goederen, verzoekster hiervan gebruik heeft willen maken, aldus profiterende van het feit, dat de prijzen voor de nieuwe oogst niet slechts lager waren dan de bij beschikking van 27 september 1963 vastgestelde prijzen franco-grens doch ook beneden de geldende Duitse drempelprijs lagen en derhalve op 1 oktober 1963 bij de Einfuhr- und Vorratsstelle, de ten deze bevoegde instelling van de Bondsrepubliek Duitsland, aanvragen om certificaten als voormeld heeft ingediend met verzoek om voor betrekkelijk belangrijke hoeveelheden van genoemd produkt de heffing tevoren vast te stellen;

dat de regering van de Bondsrepubliek Duitsland van oordeel is geweest, dat de afgifte van deze certificaten in de loop van de maand januari ertoe zou hebben geleid, dat aldaar belangrijke hoeveelheden maïs zouden zijn ingevoerd tegen prijzen lager dan de drempelprijs en derhalve op 1 oktober 1963 een — aan de Commissie betekende — vrijwaringsmaatregel heeft genomen, bestaande in de opschorting van de afgifte van invoercertificaten met ingang van diezelfde dag;

dat de Commissie bij beschikking van 3 oktober bedoelde vrijwaringsmaatregel tot en met 4 oktober heeft gehandhaafd;

Overwegende dat deze beschikking, zoals ook uit 's Hofs arrest van 1 juli 1965 blijkt, een verkeerde toepassing van artikel 22 van Verordening no. 19 inhield, met name doordien daarin de door de beschikking van 27 september onmiskenbaar veroorzaakte moeilijkheden gelijk zijn gesteld met ernstige verstoringen van de markt, welke de doeleinden van artikel 39 van het Verdrag in gevaar kunnen brengen;

dat de Commissie op 3 oktober 1963 artikel 22, lid 2, van Verordening no. 19 heeft toegepast onder omstandigheden, welke het nemen van vrijwaringsmaatregelen niet rechtvaardigden en met het oogmerk om aan de situatie, ontstaan doordat zij een heffing groot nihil had vastgesteld, het hoofd te bieden;

dat zij, wetende dat aanvragen om invoercertificaten waren ingediend, de belangen heeft geschonden van de importeurs, die waren afgegaan op volgens de communautaire voorschriften verstrekte inlichtingen;

dat het beleid der Commissie derhalve een dienstfout oplevert waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk kan worden gesteld;

Overwegende dat verweerster, te harer rechtvaardiging aanvoerende, dat gezien de op 3 oktober 1963 te harer beschikking staande economische gegevens de dreiging van ernstige verstoringen niet uitgesloten moest worden geacht en dat het derhalve als verschoonbaar moet worden beschouwd, wanneer zij bedoelde gegevens niet juist heeft beoordeeld, het rechtskarakter van de haar verweten fout niet wel begrijpt;

dat deze fout namelijk niet bestaat in onjuiste beoordeling der feiten, maar in een beleid, dat in hoofdzaak werd gekenmerkt door een verkeerde toepassing van artikel 22, hebbende de Commissie sommige in die bepaling gebezigde termen van beslissende betekenis miskend;

Overwegende dat de stelling der Commissie, dat controlerende instellingen op grond van een aan het recht der Lid-Staten gemeenschappelijk rechtsbeginsel slechts in geval van ernstige fouten aansprakelijk kunnen worden gesteld, al evenmin ter zake dienende is;

dat immers de Commissie, welk rechtskarakter ook aan de haar in artikel 22 van Verordening no. 19 opgedragen bevoegdheden moge toekomen, gehouden is iedere te harer kennis gebrachte vrijwaringsmaatregel te onderzoeken met een zelfde zorgvuldigheid als waartoe de regeringen der Lid-Staten gehouden zijn en voor de handhaving van een vrijwaringsmaatregel zelfstandig verantwoordelijk is;

Overwegende — ten aanzien van het betoog, dat de geschonden rechtsregel niet bestemd zou zijn tot bescherming van de belangen van verzoeksters — dat genoemd artikel 22 in verband met de overige bepalingen van Verordening no. 19 blijkens de vierde overweging der considerans enerzijds gedurende de overgangsperiode passende steun moet verzekeren aan de landbouwmarkten van de Lid-Staten en anderzijds een geleidelijke totstandkoming van de gemeenschappelijke markt wil bevorderen door de ontwikkeling van een vrij verkeer van goederen mogelijk te maken;

dat voorts de belangen van de producenten in de Lid-Staten en het belang van een vrije handel tussen de staten in de considerans met zoveel woorden worden genoemd;

dat met name uit artikel 18 volgt, dat voor het vrije handelsverkeer tussen de staten slechts de algemene voorwaarden gelden, welke uit de eigene bepalingen dier staten en latere verordeningen voortvloeien;

dat artikel 22 op deze algemene regelen een uitzondering vormt en dat derhalve schending van dit artikel moet worden beschouwd als een inbreuk op bedoelde regelen en op de belangen welke zij beogen te beschermen;

dat de omstandigheid dat deze belangen een algemeen karakter dragen niet uitsluit, dat zij belangen omvatten van particuliere bedrijven zoals dat

van verzoekster, die in haar hoedanigheid van graanimporteur als deelneemster aan de intra-communautaire handel moet worden beschouwd;

dat ook al raakt de toepassing van bedoelde rechtsregelen deze ondernemingen in het algemeen niet rechtstreeks en individueel, zulks niet wegneemt dat bescherming hunner belangen door dezelve kan zijn beoogd, hetgeen in casu ook in feite het geval is;

dat verweersters stelling, dat de in artikel 22 van Verordening no. 19 vervatte rechtsregel niet beoogt de belangen van verzoekster te beschermen, derhalve moet worden verworpen;

Overwegende dat de Commissie derhalve in beginsel aansprakelijk is en dat thans moet worden nagegaan, tot welke schadefactoren bedoelde aansprakelijkheid zich uitstrekt;

Overwegende dat ten deze tweeërlei schade moet worden onderscheiden;

dat verzoekster in de eerste plaats, nadat haar op 3 oktober de gevraagde invoercertificaten waren geweigerd, in de maand januari tot invoer van een gedeelte van bedoelde maïs is overgegaan en daarbij aan de Duitse autoriteiten voor die maïs, welke zij op 1 oktober had gekocht in de verwachting dat haar de gevraagde invoercertificaten zouden worden verleend, heffing heeft betaald;

dat zij, voor zoveel het restant der gekochte maïs betreft de contracten tegen betaling van schadeloosstelling heeft geannuleerd dan wel de maïs wederom aan de Commissie heeft verkocht tegen de dagprijs en met bijbetaling van het verschil tussen dagprijs en aankoopprijs, hetzij tot verkoop buitenslands is overgegaan;

Overwegende met betrekking tot de eerstbedoelde groep dat nu verzoekster de maïs had gekocht in de verwachting die tegen een heffing groot nihil te kunnen invoeren, de door haar geleden schade voortvloeit uit de noodzaak ter zake van die invoer een heffing te betalen;

dat evenwel de weigering om ter zake van die invoer vergunningen tegen een heffing groot nihil te verlenen onwettig was, aangezien de beschikking der Commissie van 3 oktober bij voormeld arrest van 1 juli 1965 is nietigverklaard en bovendien blijkens de door verzoekster overgelegde stukken de Duitse vrijwaringsmaatregel door de Duitse rechter om aan het Duitse recht ontleende redenen onwettig is verklaard;

dat derhalve bedoelde heffing — namens en ten bate van de Bondsrepubliek Duitsland — is gebleken zowel met het gemeenschapsrecht als met het Duitse recht in strijd te zijn;

dat dan echter de vraag rijst, of de gestelde schade niet zou zijn vergoed, wanneer de onverschuldigd betaalde heffingen zouden worden terugbetaald;

Overwegende dat verzoekster tijdens de mondelinge behandeling weliswaar het recht op zodanige vergoeding in twijfel heeft getrokken;

dat het Hof daarop evenwel niet kan afgaan, wanneer het heeft uit te maken, of de gestelde schade een definitief karakter draagt;

dat verzoekster derhalve moet worden uitgenodigd aan te tonen, dat zij alle administratiefrechtelijke middelen en alle middelen rechtens in de zin van het toepasselijke nationale recht heeft aangewend ter verkrijging van terugbetaling der onverschuldigd betaalde heffingsbedragen;

dat eerst daarna termen aanwezig zullen zijn om na te gaan, of mogelijkerwijze sprake is van door de Gemeenschap te vergoeden schade;

dat verzoekster derhalve tot voormelde bewijslevering moet worden toegelaten;

Overwegende dat evenwel reeds thans moet worden vastgesteld, dat bij bepaling van de schade, waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk ware te stellen, alleen rekening kan worden gehouden met hoeveelheden maïs, ingevoerd in de verwachting, dat, zoals aangekondigd, invoervergunningen tegen een heffing groot nihil zouden worden verleend;

dat derhalve verzoekster moet worden uitgenodigd te bewijzen, dat bedoelde hoeveelheden maïs, welke zij omstreeks de maand januari 1964 zou hebben ingevoerd, bij op 1 oktober afgesloten contracten zijn aangekocht;

Overwegende dat verweerster zich erop heeft beroepen, dat bepaalde koopcontracten eerst na 14.15 uur in de namiddag van 1 oktober 1963 werden afgesloten, zodat zij in zoverre slechts een verminderde aansprakelijkheid draagt, aangezien verzoekster zelve, door onachtzaamheid harerzijde, tot het ontstaan der gestelde schade heeft bijgedragen;

dat immers de Duitse autoriteiten met ingang van bedoeld tijdstip door middel van affichering ter kennis van belanghebbenden hadden gebracht, dat de heffing groot nihil was ingetrokken en een voorzichtig importeur derhalve had kunnen weten, dat invoertransacties voor de maand januari een riskant karakter droegen;

dat voorts verschillende importeurs herhaaldelijk bij de bevoegde Duitse autoriteiten hebben geïnformeerd of de heffing groot nihil nog gold, hetgeen bewijst dat de importeurs zich van de abnormale situatie bewust waren;

Overwegende, dat zulks echter niet de conclusie wettigt, dat een voorzichtig importeur telkens naar de stand van zaken moest informeren;

dat zowel uit de context van artikel 17 van Verordening no. 19 als uit verweersters uiteenzetting betreffende de werkwijze van de gemeenschappelijke marktorganisatie blijkt, dat een aan het begin van de dag aangekondigde heffing normaliter de gehele dag van toepassing blijkt;

dat het dan zou neerkomen op een omkering van de bewijslast, indien men, zoals de administratie wil, van de importeur verlangt aan te tonen dat hij hetzij de maïs op 1 oktober 1963 vóór 14.15 uur heeft aangekocht hetzij niet op de hoogte kon zijn van de — overigens onwettige — intrekking van de heffing groot nihil;

dat waar tot zodanige omkering van de bewijslast geen termen aanwezig zijn verweerster ware toe te laten tot het bewijs, dat de importeurs bij de aankoop van bedoelde maïs van de intrekking van bedoelde heffing

kennis droegen, waarna verzoekster dan in de gelegenheid kan worden gesteld tot het leveren van tegenbewijs;

Overwegende voor zoveel betreft de in de tweede plaats bedoelde schade dat verzoekster stelt bedoelde schade te hebben geleden, zowel omdat zij vergoedingen wegens rouwkoop heeft moeten betalen als — wat betreft aangekochte, doch als gevolg van de vrijwaringsmaatregel niet ingevoerde, hoeveelheden maïs — door winstderving dan wel wegens bij wederverkoop geleden verliezen;

Overwegende dat de betaling van vergoedingen wegens de annulering der gesloten koopcontracten en de bij wederverkoop geleden verliezen het rechtstreeks gevolg zijn geweest enerzijds van het feit, dat verzoekster op regelmatige toepassing van Verordening no. 19 heeft vertrouwd en anderzijds van de — door de Commissie bij beschikking van 3 oktober 1963 gehandhaafde — vrijwaringsmaatregel;

dat verzoekster, toen zij op 1 oktober 1963 de hierbedoelde hoeveelheden maïs kocht, bij het aangaan harer contractuele verplichtingen met het oog op de invoer in de Bondsrepubliek terecht op het geldende heffingsstelsel is afgegaan;

dat zij er derhalve aanspraak op mag maken om voor alle door haar wegens rouwkoop betaalde bedragen en voor alle bij wederverkoop geleden verliezen schadeloos te worden gesteld behalve voor zoveel bedoelde sommen onnodig hoog zijn geweest;

Overwegende dat verzoekster derhalve moet worden toegelaten tot het bewijs, dat de geannuleerde koopcontracten op 1 oktober 1963 zijn afgesloten, terwijl verweerster harerzijds in de gelegenheid moet worden gesteld te bewijzen, dat verzoekster alstoen kennis droeg van de intrekking van bedoelde heffing, welke te 14.15 uur had plaatsgevonden;

Overwegende, dat de gestelde schade, voor zoveel uit hoofde van winstderving geleden, op factoren van wezenlijk speculatieve aard berust;

dat immers allereerst opmerking verdient, dat het overhaast indienen van een abnormaal groot aantal aanvragen voor invoercertificaten op 1 oktober erop wijst, dat de aanvragers zich er rekenschap van gaven, dat de alstoen van kracht zijnde beschikkingen ongewone voordelen boden;

dat zij trouwens, kennis dragende van de Franse markt en het werkelijke prijsniveau aldaar, de door de Commissie in haar beschikking van 27 september 1963 begane vergissing konden inzien;

dat verzoekster derhalve geacht kan worden zich bewust te zijn geweest van de abnormale speculatieve aard harer aankooptransacties;

dat zij door van bedoelde transacties af te zien, zich eigener beweging aan ieder aan de invoer in de Bondsrepubliek inherent handelsrisico heeft onttrokken;

dat het derhalve onjuist ware, haar een recht toe te kennen op het voordeel dat zij had kunnen behalen wanneer zij de aangevangen handelstransacties tot uitvoering had gebracht;

dat in verband hiermede de winstderving waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk ware te achten naar billijkheid niet mag worden gesteld op

een hoger bedrag dan 10 % van hetgeen verzoekster aan heffing zou hebben betaald, indien zij aan de afgesloten, doch geannuleerde, koopcontracten wél gevolg had gegeven;

Overwegende dat verzoekster het Hof heeft medegedeeld ter zake van het totaalbedrag dezer schade twee verschillende vergoedingacties te hebben aanhangig gemaakt, één gericht tegen de Bondsrepubliek Duitsland en ingesteld voor de Duitse rechter, de andere gericht tegen de Gemeenschap en ingesteld bij het Hof van Justitie;

dat vermeden moet worden, dat verzoekster doordat één en dezelfde schade door twee verschillende rechterlijke instanties, welke verschillende rechtsregels hebben toe te passen, anders wordt gewaardeerd, ongenoegzaam dan wel tot een te hoog bedrag wordt schadeloos gesteld;

dat alvorens wordt overgegaan tot vaststelling van de schade, waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk moet worden geacht, de nationale rechter in de gelegenheid dient te worden gesteld zich uit te spreken nopens de aansprakelijkheid van de Bondsrepubliek Duitsland;

dat derhalve eerst definitief uitspraak kan worden gedaan wanneer verzoekster de desbetreffende uitspraak van de nationale rechter heeft overgelegd;

dat tot zodanige overlegging zal kunnen worden overgegaan onafhankelijk van het door verzoekster te leveren bewijs, dat zij alle middelen tot bekoming van terugbetaling der onverschuldigd voldane heffingsbedragen heeft aangewend;

dat mocht vaststaan, dat zodanige terugvordering mogelijk is geweest, zulks ook voor de waardering der tot de tweede groep behorende schaden consequenties zou kunnen medebrengen;

dat evenwel het beslissend karakter dier over te leggen stukken niet behoeft te beletten dat inmiddels verzoekster wordt toegelaten tot levering van het bewijs der andere hiervoor omschreven feiten;

Overwegende dat verzoekster voor zoveel betreft de over te leggen uitspraak van de Duitse rechter nog de vraag heeft gesteld, of met produktie van een in een proefproces te nemen beslissing kan worden volstaan en voorts of alleen in hoogste ressort gedane uitspraken als bewijsmiddelen kunnen worden aanvaard;

dat het Hof zich echter het recht wenst voor te behouden om in concreto — en partijen gehoord — na te gaan of de in een soortgelijke zaak gedane uitspraak c.q. de op verzoek van de firma Becher gegeven, in kracht van gewijsde gegane, beslissing in dit geding geacht kunnen worden genoegzaam tot de beoordeling bij te dragen;

Ten aanzien van de kosten

Overwegende dat termen aanwezig zijn de uitspraak omtrent de kosten aan te houden;

Gezien de stukken,

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;

Gehoord partijen in hun pleidooien;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gezien artikel 215 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap;

Gezien Verordening no. 19 van de Raad dier Gemeenschap d.d. 4 april 1962, met name artikel 22;

Gezien het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap;

Gezien het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende,

alvorens verder te beslissen :

1. Gelast, dat verzoekster aan het Hof zal overleggen de uitspraken der bevoegde rechterlijke instanties van de Duitse Bondsrepubliek, gedaan op tegen die Bondsrepubliek ingestelde aansprakelijkheidsacties;

2. Draagt verzoekster op het Hof schriftelijke bewijzen over te leggen dat zij alle administratieve middelen en alle middelen rechtens heeft aangewend ten einde terugbetaling te verkrijgen van ten onrechte in de kas van de Duitse Bondsrepubliek gestorte heffingen;

3. Beveelt verzoekster vóór 31 maart 1968 bewijsstukken over te leggen blijkens welke zij op 1 oktober 1963 op de Franse markt overeenkomsten tot aankoop van maïs heeft afgesloten;

4. Houdt de uitspraak omtrent de kosten aan.

Aldus gewezen en ondertekend te Luxemburg op vijf december negentienhonderdzevenenzestig.

Lecourt Donner

Trabucchi Monaco Mertens de Wilmars

Uitgesproken ter openbare terechtzitting gehouden te Luxemburg op vijf december negentienhonderdzevenenzestig.

De Griffier,
A. Van Houtte

De President,
R. Lecourt